

Хочобут күүх сайына — бар дьоммут быйаҥа!

ЭНЦИКЛОПДИ

Нам улууһун хаһыата — 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Тыл — омул баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биирдии норуот бэйэтин ураты майгыннаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр сувереннай бырааптаах.

Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан

ТЫА ХАҤААЙЫСТЫБАТЫН САХА РЕСПУБЛИКАТЫН 1997 СЫЛЛААҤЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БИРИЭМИИЭТИН АНЫЫР ТУҤУНАН

Республика тыатын хаһаайыстыбатыгар уһулччулаах ситиһиилэрин иһин тыа хаһаайыстыбатыгар Саха Республикатын 1997 сыллааҤы Государственной бириэмийэтин аныырга:

КУЗЬМИН АЛЕКСЕЙ АЛЕКСЕЕВИЧКА — Саха Республикатын Тыа хаһаайыстыбатыгар уонна аска-үлгэ министриотун «Кэскил» бааһынай хаһаайыстыбатын баһылыгар, Нам улууһа.

Саха Республикатын
ПРЕЗИДЕНЭ

М. НИКОЛАЕВ.

1997 сыл сэтгэний 12 күнэ.
Дьокуускай к. № 277.

БЫЫБАР ● 97

30 №-ДЭЭХ БЫЫБАРДЫЫР УОКУРУККА

Бу уокурукка икки улуустан аҤыс кандидат турорулуна. Киһилэр бу баалар: **Е. А. Пахомов, Н. В. Якомин, Г. Г. Местников, Н. С. Сивцева, Г. В. Посельская, А. Д. Иванов, М. И. Слепцов, А. Е. Петров** — Судьай Дьөгүүссэ.

Итилэртэн сэтгэний 14 күнүгэри туругунан быыбар уокуруктааҤы комиссиятыгар депутатка кандидаттарынан регистрацияланьылар: **Г. Г. Местников, Н. В. Якомин, А. Е. Пахомов, Н. С. Сивцева, Оттон Г. В. Посельская** бэйэтин баҤа өтүнэни регистрацияламмата.

Итини тэгэ быыбардыыр уокурукка депутатка кандидаттар итэбэллээх дьонноро регистрацияланьылар. **Е. А. Пахомовка — В. М. Бочкарев** — Нам улуу-

һун «Знание» обществотын отделениетын салайааччыта, 1932 с. төрүүх; **А. Г. Коряков** — Нам улууһун дьаһалтатын суһал быһылааннарга комитетын председателин солбуйааччы, 1945 с. төрүүх.

Н. С. Сивцева итэбэллээх дьоннорунан бигэргэниилэр **И. С. Гаврильев** — Нам улууһун үөрэҤирингэ управлениетын методиста, 1929 с. төрүүх; **И. И. Тарбахов** — «Тыгын-Дархан» ресторан инженер-технологта, 1944 с. төрүүх; **Н. М. Рехлясова** — СР ҮөрэҤин министриотун отделын специалистта, 1953 с. төрүүх.

Депутаттарга кандидаттары регистрациялааһын салбанан бара турар.

Бийиги корр.

Бэбэһээ... Бүгүн... Сарсын...

(УЛУУС БАҤЫЛЫҤЫН МУННАБЫТТАН БЭЛИЭТЭЭНИННЭР)

Уочараттаах планеркаҤа **М. М. Павлов** ааспыт нэдиэлэҤе алта быһылаан тахсыбытын, аҤыс киһи күлүгээнээн, 12 арыҤылаан түбэспиттэрин билиһиннэрдэ. Ариян Сивцева өлөрүүгэ 3 киһи уорбалаһан тутуллубуттар.

Д. П. Корякин (Нам с. дьаһалтатын баһылыга): Бааньыкка итинтин ыта сылдыаллар, онон ахсынны 1 күнүттэн сууһуохха сөп.

А. Н. Ядрев: Чопчу графигынан үлэлээн бааньыгы түргэниик үлэлэтиэххэ.

Н. Г. Дьячкова: Юбидей этэнигэ барда. Сотору аттестация саҤаланахтаах. Ааспыт нэдиэлэҤе үөрэххэ кириһэн иннинэҤи саастаах оҤолорго быыстапка-конференция ыыттыбыт.

В. В. Макаров: Балыһа өрөмүөнүгэр 1 миллиард 250 мөл. солк. төлөөтүбүт, өссө 500 мөдүйөнү Минздрав биэриэх буолла... Таастаахха фельдшер табыста.

Аспыт-үөлбүт кырымчык, остолобуойдар куньяны көрдүүллэр, барытын бэйэлэрэ үлэлэтэллэр... Наркомания, алкоголизм, СПИД, венерический ыарыһалары утары босхо лекциялары тахсан аарыахтара...

А. Н. Ядрев: Таас балыһа хаһан бүтэрий?

В. В. Макаров: Бу 25-кэ бүтэрэр иннибит.

А. В. Кириллин: 14-кэ музей иккис блогун холбоотубут, теплотрассатын субуотуньууһунан онордубут.

А. Н. Ядрев: М. Аммосов юбилея түмүктэнэрэ чугаһаата, онон музей экспонаттарын саһылаан сэргэһитиэххэ.

У. П. Атласова: Ыччат нэдиэлэтэ саҤаланна. Университеттар тахсан күрэхтэһэн бардылар, тэрээниммит үчүгэй.

А. Н. Ядрев: Ыччаттар үлкэ-харчыга эриллибэккэ бэйэлэрэ бэркэ дьаһанылар.

В. С. Хохолова: Чесотка элбээтэ, бааньыктар үлэлэрэ мөлтөх. Хатырыктар бааньыга суох олоһолор, өрөмүөн кыйтарбат... Кы-

ты сирдэргэ эмчиттэри олохтуурга толкуй наада.

А. П. Сивцева: Чэпчэтинлээх өнгөлөр 23 эрэ бырыһааннара төлөнүлэр. Саһаан мас, чох, коммунальнай өнгөлөр иһин төлөбүрдэрибт салгыһыга ыйанылар. Нэһиликтэргэ дьон чох сакаастымылар, онно таломмут да, үппүт да суох.

А. Н. Ядрев: Электроэнергия иһин төлөбүр туһунан министриоттоҤа кэпсэти барбыта. Ахсынны 1 күнүгэр диэри чэпчэтилэхтэртэн төлөтүүгэ мораторий биллэрибпит.

К. К. Ядрихинская: Ово пособиета 5 млрд. 700 тахса мөл. солк. кэлбитэ. Маны үлэрэ олоһобут. Дьон кэтэһэн аҤай олоһорун билэбит.

А. Н. Ядрев: Өрүс уңуор нэһиликтэрибт хаһнастарын суһаллык биэрэр дьаһалы үп управлениета олохтуон наада.

Н. М. Игнатьев: Теплотрассалары бэрэбиэркэлэтибит...

А. Н. Ядрев: Манна эпипеттэхтэри чуолкайдаан акт быһытынан сыһарталыахха. Коммуһнерголар «ким эрэ аспыт, ким эрэ алдыаппыт» диэн араас биричинилэри булааччылар.

Н. М. Игнатьев: Чохпутун нааллар таһа тураллар. 1 Хомуһтаахха тиэллэн кэлбит чоу аһарын түүн устата соһон ылааллар... Газокондесатка ыарахан балаһыаньылаахпыт. 1 Хомуһтаахха 22-23 эрэ тонна хаалла, Хатырыкка эмнэ оннук. Тарасов 150 тонна биэрэрдэҤин расчегун буккуйар. Сууттаһарбыт эрэ хаалла.

Д. Г. Корякин: Музейга үлэлэстибит, матырыяал көстүөх курдук, харчытын Минфин быһаарыах буолла. Хардарыта аахсыһа ким да матырыяал биэрбэт.

А. Н. Ядрев: Музейы ахсынны 24 күнүгэр диэри бүтэрэрибт — чизспит, суоһнэргэ өрөбүлэ суох үлэлээн 4 объектын ситэрдэххинэ табыллар. Реконструкция ту-

руга хайдарый?

Д. Г. Корякин: Быһаарыл-лыбакка турар.

И. Н. Гуляева: Тутааччылартан олохтоох бюджетка нолуоктары илдэ хааллар-быт ИСУ-тан быһаччы тутулуктаах.

А. Н. Ядрев: «Бэксэктэртэн», суол онгорооччулартан олохтоох бюджетка дохуот киллэриэхтэһипт.

В. В. Попова: Хаһнаска иэспит 9 млрд. 240 мөл. солк. хаалла. Чохпут сыл бүтүүр диэри 1500 тонна хаалла. Онтубут 1,5 ыйга да тийибэт.

А. Г. Коряков: РКЦ-га штабной ученилар бардылар. Мантан көрдөххө бэлэммит мөлтөх эбит. Аварийнай түгэһнэргэ салайааччыларбыт ууну систематтан хайдах сүөкүллэрин чуолкай билиэхтэрин наада. Саппаас движоктар суохтар, арай слбээс эрэ узелыгар баар. Газ барар түбэлтэтигэр коммуһнерголар алта чаас иһинэн убаҤас оттука көһөр кыахтаахтар эбит да, соляркалара суох, ону аһан иһиттэрэ да кырымчык.

Бу барыта үп-харчы боппуруонулар иһнэр. Билигин хаһлаан сылаас буолан улаханлык долгуйбакка олоһобут. Оттон улахан тымныларга уоппут, газпыт барда да бүтүбүт. Быһатын эттэххэ, танара көрүүтүгэр олоһобут.

А. Н. Ядрев: Ааспыт нэдиэлэ түбүктээх буолла. Үөдэй, 1 Хомуһтаах АТС-рын «Сахателекомнар» кэлэн көрдүлэр. Саһа дьылга диэри үлэлэтэргэ диэн кэпсэтистибит.

Телевещание тупсары үлэтигэр 400 мөл. солк. хомуйарга дьаһал таһаарылыт. Онгорооччуларбыт аны 500 мөл. солк. көрдүүллэр.

Президент улуус баһылыктарын отчуоттарын ахсынны 15 күнүгэр диэри бүтэрэргэ соруудахтаата. Онон аһал графигынан бары нэһиликтэргэ түс бэйэм салайан биир бөлөһүнэн сылдыахпыт.

В. КАСЬЯНОВ бэлиэтэннэ.

Снимокка хаһастан уга: Хатырык бааһынайдар **Левин Василий Ильич**, үлэ ветерана, комбайнер көмөлөһөөччүтэ, **Игнатьев Николай Васильевич**, комбайнер, инженер-механик, **Винокуров Владимир Николаевич**, тракторист, ыскылаат сэбиздиссэйэ, **Ноговицын Петр Гаврильевич**, «Урожай» бааһынай хаһаайыстыбатын салайааччыта.

В. СЫРОМЯТНИКОВ устуута.

УЛУУСКА ҮӨРЭХТЭЭНИН 125 СЫЛЫН ТУОЛЛА

Үөрэн - көтөн үөрэн!

Сэтгэний 15 күнүгэр, эбиэттэн киһэ, «Сардаҥа» кинотеатрга улууска үөрэхтэһин уонна Нам 1 №-дээх орто оскуолата төрүттэммиттэрэ 125 сылларыгар аһаллаах бичээр үрдүк таһымаахтык ытылыһна.

Кинотеатр фойетгар оскуолалар быраһыһныктааҤы истиэнэ хаһыаттара, үлэлэрин-хамнастарын кэрэһилиир стендэлэр, киһи истиэнэҤе ыйаммыт «Эхо» дороубуйа-экологическай ылык экспедициятын кыттылаахтарын улахан кээмэндээх өһнөөх хаартыскаларын стендэтэ киһэ кыттылаахтарын болдомтолорун тарта.

Саала сценатын уонна болкуоннарын улуустааҤы промкомбинат коллектива саһа бэс хаптаһыһынан онорбута, сыта-сымара Саха сирин сааскытын санатар.

Болдьоммут чаас туолуутугар дьон-сэргэ сыһыа мустан истэ. Манна билигин уонна урукку сылларга оскуолаҤа үлэлиир уонна үлэ-

лээбит учууталлар, үөрэнэччилэр, выпускниктар, ыһырылаахтар кэлбиттэр. Киһилэр ортолоругар дьон-сэргэ ытыктыыр, кэрэхсир учууталлара, сэри кэннинэҤи сылларга ычаты итингэ-үөрэтингэ билилэрин көрүүлэрин, дьобурдарын ууран үлэлээбит кэргэниини **Ранса Николаевна** уонна **Иван Семенович Гаврильевтар**, **Валериан Никодимович Софронеев**, **Евдокия Павловна Колесова**, **Михаил Михайлович Данилов**, **Степан Гаврильевич Кириллин** уо.д.а. үөрэ-көтө көрсөн, сылаастык, сымнааһтык иһин туһунан, ааспыт ахтыһан, биһиргэ үлэлээбит коллегаларын өйдөөн-санаан, астына кэпсэтилэр. Сыл да хонук. Ити кэмтэн ыла бэллэр үйэ аһарын кэригэ аһа буһастара. Очотооһу эдэркээн учууталлар баттахтара манхайан үгүс хаар санныларын баттаан сылайы-элэйи, арааһыма ыары да ханна барыахтарай, баар бөһө

буоллахтара. Ол эрээри ветераннар билигин даҤаны кырдыһыга бэриммэттэр. Киһилэр хаһаарыгар урукку сыллар сыты уоттара ооньнуулар.

Оскуоланы араас сылларга бүтэрбиттэр да аҤайаҤа суохтар.

УлуустааҤы видеокиһиэ техническэй киһини директора, үтүө саһын норуот үөрэҤиритигэр, улуус хаһаайыстыбаннай үлэлэригэр анаабыт **Н. П. Коллашников**, төһө даҤаны бочуоттаах сыһылаанга табыстар, былырын күһүн тонмут итигэр системаны сүүрэн-көтөн онотторон, кинотеатр сценатын реконструкциялатан, үп-харчы кырымчыгын аахсыбакка үлэҤе киллэтэрбитэ кэрэхсэбиллээх.

Саргылаах сааскы салгыһынан ылгийэр саалаҤа киһирээт, 47 сыл анараа өттүнэҤи, 1950 үөрэх сылын саһыны түстүм. Ити сыл саа-

Салгытын 4 стр. көр.

Ты хааайыстыбатын үлэһиттэрин күнүнэн!

Кырыы харахпытынан көрбөтөхпүтүнэ сатанар

Улуус араас көрүннэх бари хааайыстыбалара 1997 сүл алтынны 1 күнүгэр 19598 бөдөг сүөһүлээхтэр, ол иһигэр 7073 ынахтаахтар, 8642 сылгылаахтар уонна 2687 сибииньэлээхтэр. Ити былырынны баччаба тэҥнээтэххэ, ынар ынахтан уонна ийэ сибииньэттэн атын көрдөрүүлэргэ таҥнары түһүүлээх.

Улахан хааайыстыбалар: «Нам» УПХ, «Модут» ГУП, «Үүнэр» КП, «Түбэ» КП бөдөг ынах сүөһүнү уонна ынар ынах ахсаанын «Нам» УПХ, директор Д. Ф. Алексеев уратылар абылтылар. Саҥа тэриллибит ты хааайыстыбатын тэрилтэлэрэ: ООО, ТВ бу көрүнү тустаабынан 751 уонна 315 төбөнөн элбэттиннэрдилэр.

Саҥа тэриллибит бааһынай хааайыстыбалар элбэтигэринэн үөһэ ааттаммыт көрдөрүү тустаабынан 2805 уонна 974 төбөнөн эбиллинэ. Чааһынай сектор ынар ынаҕы 265 төбөнөн элбэттиннэрди. Билигин улуус бөдөг ынах сүөһүтүн 19,8, сылгытын 43,4 %-ыны ты хааайыстыбатын предприятиялара, ынах сүөһүтүн 24,4, сылгытын 19,2 %-ыны бааһынай хааайыстыбалар, ынах сүөһүтүн 55,5, ол иһигэр ынаҕын 55,8, сылгытын 34,2, сибииньэттэн 75,4 %-ыны чааһынай хааайыстыбалар бас билээлэр.

Валовой үтү ыһыныгы былырынны көрдөрүү «Нам» УПХ 142, «Модут» ГУП 129, «Үүнэр» КП 190, бааһынай хааайыстыбалар 221 уонна нэһилиэнньэ 184 % толордулар. Улуус үрдүнэн 9 ый түмүгүнэн ааспыт сыллааҕы көрдөрүүттэн 691 тоннаан элбэх үтү ыанна. Барыта 8103 тонна үтү ыаммытыттан 66,3 %-на чааһынай секторга тиксэр, ынар ынах тиксэр өлүүтэ 55,8%, бу сылга хайа да сыллааҕар учуот үчүгэйдик барбытын көрүһүлүр.

Сүөһү иитиһэ бэйэтин бытаанык толунар көрүг, ону учуоттаан, бордодуусуа биэрэр сүөһүнү: ынаҕы уонна биэни иитиһ, элбэттиннэри — тирээн турар болпуруос буоларын ырынак ирдир. Сүөһү бордодуусуатын огорон таһаары төһө да улахан ороскуоттаабын иһин, өбүгэ саҕаттан илдэ сылдыар дьарыкпытын сүтэрбөккө сырыттаһытына, туруктаах олох кэлэн, хамнас кэмгэр төлөнөр буоллабына, нэһилиэнньэ саарбах хаачыстыбалаах акыйаан унуордаабы куурусса буутуттан тэһиэн, экологическай ыраас олохтоох эккэ наадыйыта улаатара сабаланаар. Онон элбэх дохуоту биэрбэт диэн ынах сүөһүбүтүн, сылгыбытын кырыы харахпытынан көрбөтөхпүтүнэ сатанар.

Хааангытааҕар да кэники кэмнэргэ огорон таһаарыт эти, үтү батары уонна утары төлөнөн иһин ыараата. Ылыммыт сорукупут кыратынан да буолуо, сыллааҕы үтү атылаанын 85,9% толорон, 2663 тонна үтү туттардыбыт, үөһэ ыһылыбыт биричиннэлэринэн сибээстээн, бу кээмэйтэн 43,2%, ол эбэтэр 1153 тонна утарыта сибээһинэн батарылына. Бу сылга улууска «РосСаха» фондатын нөһүгө атылаһыллан, 4 үтү улаковкалыр оборудованиэ Уөдэйгэ, Хатырыкка, Хатыр Арыыга уонна Модукка үлээтэ.

Огорон таһаарар бордодуусуабыт бэйэҕэ турар сыаната (себестоимость) үрдүгүтэн, кэли бордодуусуаалары кытта кыйаан конкуреннаспака, батары сүрдээх ыарахаттардаах. Ол курдук «Уөдэй» КП күннээҕи огорбут үтүгүн 30% эрэ улаковкалыр күһэллэр, ордугун арыы огорор. «Нам» УПХ 105 тонна үтү сүүрдэн, сүөгэйинэн атылаата. Холобурун бу үтү барыта хааайыстыбаҕа 315 мөлүйөҥ солкуобай дохуоту киллэрэхтээх этэ, ону үтү сүүрдэн, сүөгэйинэн куоракка таспыт ороскуотун эбэтэн туран, бу дохуот 55—60% киллэринэр эрэ кыахтанар.

Өскөтүн арыынан атылаһабына, ороскуот өсө улаатар. Намнааҕы арыы огорор завод сайын иккис агарыттан үтү хомуйан, сүөгэйинэн, творогынан кыйаан батарбакка, арыы огорорго тийдэ, билигин 2,6 тонна арыыта атыыга барбакка, үтү туттарааччыларын кытта кыйаан төлөспөккө соччото суох балаһыаньага түбөстэ. Маннык хартыыналар куораттан ыраах сытар Хатыр Арыы, Модут, Хатырык улаковкалыр сыахтарын үлэлэргэр ороскуота улаатан иһэр.

Үтү улаковкалыр пууннар бары да күүстэрэ тийэринэн үлээһэ сатаатылар. Ордук таһаарылаахтык «Уөдэй» КП, директор П. К. Винокуров үлээтэ. М. Аммосов аатынан ТХП, директор Д. С. Павлов уонна Модут нэһилиэгин «Алгыс» бааһынай хааайыстыбата, Н. Е. Бурцев үтү таһарга холодильник массына эби атылаастылар. Сезон түмүгэр Н. Е. Бурцев ыарахаттары көрсөн, үтү туттарааччыларын кытта өйдөспөтө. Хатыр Арыы нэһилиэгиттэн «Үрүг илгэ», салайааччы Е. И. Ноговицына кыаҕа тийэринэн үлээһэр, биз кымыһыгар тийэ улаковкалыр сырытта.

Сайынны кэмгэ итингэ үтү түргэник буорту буоларынан батарарга эби ыарахаттары үөскөтөрүн, ону харайарга элбэх ороскуот көрүлүрүн билэбит. Кэлэр кэмнэргэ үтү сезоннай буолбакка, сыл устата биэр тэҥник ыры соруку туруорунарбыт наадалаах. Ол этиһиллэр суолунан буолуо искуственнай сизмэлээһини туһанан, ынаҕы сезонига эрэ төрөппөккө, сыл устата бу процеди ымытаахха. Бийиги республикабыт правительствота искуственнай сизмэлээһин суолтатын өйөөн, техник-осеменатор хамнаһыттан ураты бари ороскуотун уйунар. Бу сылга улууска 17 осеменатор нэһилиэнньэ сүөһүтүн боһатыыга үлээһэн кэлдилэр, бу үлээ улахан суолта биэрэн, кэлэр өттүгэр эби сайыннарарбытын олох ирдир.

Бари хааайыстыбалар уонна нэһилиэнньэ дааннай-дара ый аайы хомуллубат, онон сырдатыта ситэтэ суох. Бу матырыйаал улуустааҕы статистика отделын 9 ыйдаах отчуотун түмүгүнэн оҥоһулунна.

Николай СТЕПАНОВ,
ты хааайыстыбатын управлениэтин
кылаабынай зоотехника.

Быйыл сиртэн бордодуусуа огороочуларга өтөрүнэн буолбатах үчүгэй дьыл кэлэн ааста. Улууспут тытын хааайыстыбатын бордодуусуатын огороочулары ону таба туһанан, сөптөөхтүк дьаһанан, үчүгэй үүнүүнү ыллылар. Онон сөптөөх усулуобуйа улуус дьаһалтынан, ты хааайыстыбатын управлениэтин онгоһулунна.

Ааспыт 1996 сылга от ыйыгар хаһыг түһэн, улахан үүнүүнү ылбатахпыт түмүгэр ыһы сизмэтигэр ыарахаттары көрсүбүппүт. Сыл саҕатыгар улуус үрдүнэн туорахтаах культураҕа 70 тонна, хортуппуй сизмэтэ 390 тонна баар этэ. Ити быһылы ыһылыбыт сизмэ 30 %-ын ылар этэ.

на. Онтон ордуга харайыына кириди.

Ордук үчүгэй көрдөрүүлээх хааайыстыбалар: Уөдэй нэһилиэгиттэн «Хонуу» ТХПК баһылыга Яковлев В. Д. 25 гаттан ортогунан 87 центнери, валовойунан 217 тоннаны, М. Аммосов аатынан ТПХ салайааччыта Корьякин Г. И. 15 гаттан ортогунан 116 центнери, валовойунан 175 тоннаны, «Модут» ГУП салайааччыта Новиков З. И. 45 гаттан ортогунан 80 центнери, валовойунан 360 тоннаны, «Күндүл» б/х салайааччыта Соловьев А. П. 3 гаттан ортогунан 133 центнери, валовойунан 40 тоннааны, «Кэскил» б/х салайааччыта Кузьмин А. А. 36 гаттан ортогунан 100 центнери, валовойунан 360

тнер, «Дьулус-97» б/х баһылыга Сивцев М. П. 3 гаттан 80 тоннаны, орто үүнүүтэ 267 центнер.

Туорахтаах культураны 1413,5 га ыһылыбытыттан 1385 ганы быстыбыт, валовой хомуур 840,1 тонна, гаттан орто үүнүү 6 центнер. Быйыл былырынны көрдөрүүттэн лаппа үчүгэй. Холубур, былырын гаттан 1,8 центнер үүнүүнү ылбыппыт. Биридиннээн хааайыстыбаларынан ылан көрдөххө, маннык:

«Нам» УПХ — 200 га, орто үүнүү 3 центнер, валовойа 60 тонна,

«Сындыс» б/х — 13 га, орто үүнүү 10 центнер, валовойа 13 тонна,

«Маяк» б/х — 30 га, орто үүнүү 10 центнер, валовойа

тан сыл аайы бааһынаны туһанарбыт кыччаан иһэр: сыппара көрдөрүүнэн 1991 сыллаахха 9343 га бааһыналаах этибит, туһаммыт бааһынабыт 8599 га, ити 92 %-ны ылар: 1992 сылга 8223 га — 6908 га — 84%, 1993 сылга 8173 га — 6715 га — 82%, 1994 сылга 7587 га — 6117 га — 80%, 1995 сылга 6843 га — 4072 га — 59%, 1996 сылга 6899 га — 3041 га — 44%.

Бу сүрүн биричиннэлэрэ: 1. Кэники сылларга туорахтаах культура иһэ кыччааһына, холубур, саамай мунугтаан, 1985 сыллаахха туорахтаах культура 3030 гаҕа ыһылла сылдыбыта,

Сөптөөх сизмэни ылыбыт

Быйыл саас кулуи тутарга, муус устарга, ыам ыйыгар хортуппуй сизмэтин Ньурбаттан, Уөһэ Бүдүүтэн, Бүлүүттэн, Ленскэйтэн, Амурскай уобаластан уопсайа 350 тоннаны, Читинскэй уобаластан 105 тонна туорахтаах культура сизмэтин ылан тарбаппыппыт. Ону тыһынан оҕуруот аһын сизмэтин 134 мөл. солк. «Сортсеменовош» АО-ттан атылаһыппыт, «Северагропромхимия» АО-ттан 60 тонна нитроаммофоска, 1 тонна пленка ылан түһэттибит.

Маны буларга-таларга сүрүн улахан көмөнү огордулар: оҕуруот сизмэтигэр «Дьулус-97» баһылыга Сивцев М. П., хортуппуй сизмэтигэр «Кэскил» бааһынай хааайыстыбатын баһылыга Кузьмин А. А., «Сайылык» б/х баһылыга Охлопков И. В., пленкага көмөлөстө «Бийан» АО баһылыга Окороков Р. Е., Нам селотун олохтооҕо Михайлов В. В.

Туорахтаах культура сизмэтин Алдантан аҕаларга харчынан көмөлөспүт «Нам» УПХ директоругар Алексеев Д. Ф., «Нам» УПХ суоппардарыгар Жирков М. А., Петров Ф., Хомуустаах ЖКХ суоппарыгар Ощепков И. А., Хатыр Арыы олохтообор Новгородов Г., «Сельхозхимия» АО суоппардарыгар Балаганская С., Гаврильев И. ты хааайыстыбатын управлениэтин ааттыттан улахан махталбытын тиэрдибит.

Бизнес-былааньан хортуппуйу 662 гаҕа ыһыахтаахпыттан дьингээһинэн улуус хааайыстыбалара 362, 25 ганы, туорахтаах культураны 2400 га онугар дьингээһинэн 1413,5 ганы, оҕуруот аһын 430 га онугар дьингээһинэн 336,19 ганы ыстыбыт. Ити сүрүн биричиннэтэ — ыһы сизмэтэ тийбэттигэр.

Быйыл улуус үрдүнэн 362,35 гаттан валовой хомуур 3000 тонна, биэр гаттан орто үүнүү 83 центнер. Оперативнай дааннайынан сизмэҕэ 1200 тонна уурулунна, атыыга — 1408,6 тон-

нааны, «Сайылык» б/х салайааччыта Охлопков И. В. 12 гаттан ортогунан 116 центнери, валовойунан 200 тоннаны, «Сыһыы» б/х салайааччыта Филиппов Д. И. 6 гаттан ортогунан 160 центнери, валовойунан 96 тоннаны хомуйдулар.

Былырын 414 гаттан 1038,5 тонна хостоммута, орто үүнүү 25 центнер этэ, сүрүн биричиннэтэ — хаһыг түһэн, 169,5 га списаниеба барбытын түмүгэр маннык намыһах үүнүү кэлбитэ.

Оҕуруот аһыгар 336,19 гаттан валовой хомуур 5500 тонна ылылына, орто үүнүү улуус үрдүнэн 166 центнер. Ааспыт сылга 285 гаттан 3367 тонна хомуллубута, орто үүнүү 118 центнер этэ. Быйыл ордук үчүгэй көрдөрүүлээх хааайыстыбалар: «Партизан» ПК салайааччыта Мордосов В. В. 20 гаттан 450 тоннаны, ортогунан биэр гаттан 230 центнери, «Кэскил» б/х салайааччыта Кузьмин А. А. 30 гаттан 1120 тоннаны, орто үүнүүтэ 373 центнер, «Үүнэр» КП директора Степанова А. Ф. 18 гаттан 450 тоннаны, орто үүнүүтэ 227 цен-

тнер, «Суһаһыт» б/х — 330 га, орто үүнүү 4,7 центнер, валовойа 158 центнер,

«Сэргэлээх» б/х — 90 га, орто үүнүү 7,1 центнер, валовойа 64 тонна,

«Сүлгүр» б/х — 105 га, орто үүнүү 7,3 центнер, валовойа 77 тонна,

«Бурдук» б/х — 30 га, орто үүнүү 7,2 центнер, валовойа 36 тонна,

«Олук» б/х — 13 га, орто үүнүү 4,2 центнер, валовойа 5,5 тонна,

«Чачы» б/х — 25 га, орто үүнүү 12 центнер, валовойа 30 тонна,

«Дьяныл» б/х — 10 га, орто үүнүү 8 центнер, валовойа 8 тонна,

«Туораах» ПК — 90 га, орто үүнүү 3,5 центнер, валовойа 32 тонна,

М. Аммосов аатынан СПК — 185 га, орто үүнүү 6 центнер, валовойа 111 тонна,

«Модут» ГУП — 180 га, орто үүнүү 10,5 центнер, валовойа 190 тонна.

Бааһынаны сөптөөхтүк, көдүүстээхтик туһанарга бари күүһү ууран үлэтирибит ирдэнэр. Биз сыллаах дааннайы көрөр буоллаха, сыл-

ити бааһынабыт уопсай иһин 33 %-ын ылар,

2. Паары огоробут иһэ кыччааһына, саамай мунугтаан, 1985 сыллаахха 2732 га этэ, ити 30 %-ны ылар.

3. Обществений сүөһү бытарыйытын түмүгэр билигин силлэһинэн ким да дьарыктаммат буолуутун түмүгэр, холубур, 1985 сылга сүөһү аһылыгар туттулар культууралар 2587 га үүнэриллибиттэрэ, ити бааһына уопсай иһин 28 %-ын ылар.

Быйылгы дьыл оҕуруот аһын батарыга улахан ыарахаттарынан добуһуолланна. Кээмэйэ наһаа улаханьтан кыра сыанага турар. Бордодуусуа бэйэҕэ турар сыанатын саппат.

Онон кэлэр дьылга туорахтаах, сүөһү аһылыгар туттулар культууралары ыһыны төһө кыалларынан кэҥэтэн, сүөһүттэн ылылар бордодуусуаны элбэттиннэриэххэ. Кэлэр дьылга сөптөөх фураж, туорахтаах культура сизмэтэ ылылына.

А. АТЛАСОВ,
т/х управлениэтин
кылаабынай агронома.

АС-ТАНГАС ХАЛЛААНТАН ТҮСПЭТ

„Сайылык“ кэнгиир, кыабырар!

Иван Васильевич Охлопков урут «Комсомольский» совхозка, онтон кэлин Намнаабы КСМК суоппарынан үлээбитэ. Кини түгүнү-күнү аахсыбакка, ыраахаттаран чабыбакка таһаарылаахтык үлээлэн хас да төгүл оройуонга чемпион суоппар аатын ылан ылбыта.

Онтон кэлин былаас уларыйбытын кэннэ Иван Васильевич дьэ кэргэнинэн баанынай хаһаайыстыбатын тэрингэр быһаарынан 1992 с. от ыйгар регистрацияламыта. Бастаан угаа балтараа гектар сир илбэттара. Сибииньэ итингитинэн дьарыктанан иһэн аһылыктарын булууга ыраахаттары көрсөнөр тохтообуттара. Онтон киллэрбит харчыларынан техника ылыммытара уонна обуруот аһын үүнэринэн дьарыктанан барбытара.

Эһиилгэр эһи эмиэ балтараа гектар курдук нэниэх сир илан үлээлээлэр. Урут туһаныллыбатах талахтаах сир ираастаһын, бөбүн-сыһын хомуйуу маган үлэ буолбатах этэ. Ити кэннэ күрүөлэн, сирин огорон эһиилгэ иһыга бэлэмнээбиттэрэ. Бастаагы сайыннарыгар курааннаан, техника да, опыты да тийбэт буолан ыспытарыттан улахан ордуга суох үүнүүнү илбэттара. Маннайгы холонуулар буолан санааларын түһэрээккэ өссө үлээлэр былааннаах сирдэрин иһэн кэнгэтэллэр, тупсаран огороллор, уобурдаллар. Онтон үс гектар иһэн 40-чэ тонна хортуппуйу хостуулар. Түбүктээх үлээлэри түмүгү үчүгэй буолан үрдэр.

Никольскайтан түрдү гектар иһэннэх ыраабылыбыт баанынаны ылан огороллор. Бу сылга хортуппуйу таһынан хаппыста расадаһын олоддоллор уонна иккиннэ гектарга моркуоп, сүбүкүлэ иһаллар. Ол эрэри эргэ сизмэ буолан моркуоптарга үүнүүнү биэрбэт. Хаппыстаны төһө да бастаан олоддоллор үрдүк үүнүүнү, а.э. 200 тоннаны быспытара. Үчүгэй, үрдүк үүнүүнү

ылан көлөһүнү тилиннээр туһугар бастаан туран агротехниканы тутуһуохтаахын, сөптөөх уобурдууну киллэрэхтээххин, көрүөхтээххин-харайахтаахтын. Онуоха эһи сөбүнэн көрөн ууну ыстарар хайаан да наада. Аан бастаан сабалыларга дьонтон турба уларсан көһөрө сылдьан ууну ыстаран түбүк бөвөнү көрсүбүттэрэ. Онтон бэйэлэрэ турба булуунан ардахтатар системаны саркалатан оноттороллор.

Ласпыт сылга үс гектарга хаппыста, алта гектарга хортуппуй, онно эһи сүбүкүлэ, моркуоп үүннэрбиттэрэ. Хас биридэ гектартан ортотунан 250 центнер хаппыстаны быспытара. Онтон хортуппуй эрдэ хаһынга ылларан үүнүүнү биэрбэтэрин кэриэтэ, о.э. ыспытарыттан ордуку 14 тонна хортуппуйу хомуйан атылаабытара. Баара эрэ икки гектартан 24 тонна моркуобу ылан астымытара.

Бу курдук «Сайылык» баанынай хаһаайыстыбата иһар иһин кэнгэтэн, сөптөөхтүк уобурдан этэргэ дьылы сир кытта үлээлэн опытырдаһын аһын кээмийин улаатыннарар иһэр. Онтон ылбыт барсыттан наадалаах техниканы булуунан, хаһаайыстыбага наадалаах тутууну ытар. Хаһаайыстыба тэринээт биэр тракторы булдумут буоллахтарына билгин икки «Урал», бензовоз массыналаахтар, икки трактордаахтар. Маны сэргэ баанына туһаныллар техниканы культуваторы, уу ыстарар насоһу, хортуппуй олоддоллор, хостуур техниканы уо.д.а. ылымнылар.

Охлопковтар быйыл саасын сизмэтин Москвадан «Уазигынан» тизийэн аҕалытара. Онтон «Слава», «Подарок» суортары таһынан хараҥа кыһыл өгнөөх «Салтанай» хаппыстаны боруобалаатылар. Хортуппуйу «Повет» дьэн суорду олоддубуттара. Ити курдук төһө кыалларынан, саҥарынан саҕаттан-саҕаны көр-

дөөн ыһарга, олоддолго кыһааналлар.

Быйыл сайын ханан да үүнүү үчүгэй. Ол курдук «Сайылык» баанынайдар эмиэ үрдүк үүнүүнү ылан үөрдүлэр. 200-чэкэ тонна хортуппуйу хостуулар, 190 тонна хаппыстаны быстылар, уончалык тонна сүбүкүлэ, моркуоп үүнүүтүн ыллылар. Аны үүнүүнү хомуйдаххына буорту гыммакка, тоҥорбокко-хатарбакка, сытыппакка-ымыппакка баттарар сурук турар. Ус сайыннаах үлэ түмүгүн күһүнгүтэ тийээн хомуур сабаланаатын кытары тэнгэ баттарга үлээлингин. Иван Васильевич кэргэнинэн Людмила Прокопьевналынан эрдэтэн сүүрэн-көтөн, дуогабардаһан уонна сыаната чэпчэки буолан хаппыстаныларын барытын атылаатылар. Онуоха эһи хайа да бородууксуя таһаарынай көрүгэ үчүгэй буоллаһына атыга барар.

Билигин 37 тонна сортовой уонна аһылык булар атылаһахтаах хортуппуйу уура сытыараллар. Маны таһынан сүбүкүлэни, моркуобу эмиэ атыга анаан уурдулар.

Обуруоттары аһын уурага 300 тонна хортуппуйу киллэрэргэ анаан тутулан иһэн ситериллөөтөх ошохранилищени атылаһан онгоһунулар. Хранилище ааннарын, закроннарын онордулар, итигэргэ анаан система киллэртэрэн, оһох ототторон бүттүлэр, аны газ холбонуохтаах. Эмиэ Никольскайга заправочнай пууну ылбыттарын ситериллээтэр. Бу күнүгэ булуус онгоһууттар үлээниллэр. Билигин хаһыта бүтөн, каркаһа онгоһулла турар. Аһы миэстэлээх гараж көндөйүн таһаарытара ситериллээтэ. Уп-харчы тийбэтэһин бу тутуу бүтэ илик. Иници ахтылыгытын курдук «Сайылык» баанынай хаһаайыстыбата үлэтин кээмэйэ улам кэнгээн, кыабырар иһэр.

Быйылгыттан «Спецсемхоз» дьэн ааттанымал,

атыннык эттэххэ иниикитин улуус хаһаайыстыбаларын сортовой хортуппуйунан хааччыйахтаахтар.

Бу хаһаайыстыбага сүннүүнэн уонча үлэит баар. Төһүү үлэиттэрттэн биридэстэрэ Охлопковтар улахан уоллара Фадей буолар. Кини кыратыттан техникага састаас, ханнык да массынаны, тракторы үчүгэйдик билэр, хайа бабарар үлээлэр. Кэнни кэмгэ Партизантан «Үрдэл» баанынай хаһаайыстыбатын (салайааччы Зырянов Егор Егорович) кытары хардырта көмөлөсүһөн үлээниллэр. Охлопковтар техниканан көмөлөһөллөр, оттон Зыряновтар үлэиттэр кээлэлэр. Күһүнгү хомуур хаппаннаатыгар Партизан оскуолатын үөрэнээччилэрэ үлээтилэр.

Быйыл күһүн иһыга анаан 600 тонна курдук ноһомуу баанына киллэрдилэр. Иван Васильевич минеральной уобурдууну ахсарбат. Кини органической уобурдуу туһата, көдүүһэ улахан хомуур түмүгүнэн билэр.

Түмүкүтүгэр хаһаайыстыба салайааччыта тугу сээр-гириин, туох баа санаалаһын сырдаттаһын:

— Бастаан туран бааныналар чугас-чугас буолалара үлээлигэр ордуку табыгастаах буолсу. Онтон ыраата барбакка Никольскайтан эһи сир ылаахытын бабарыт. Инициитин төһөнү ыһан, олоддон ханна төһөнү, төһө сыанага батарахтаахпытын чуолкай былааннаан биэрэллэр буоллар. Балбаабы, перегной куорат дьэки таһар сыһа, улам күндүтүйөн иһэр.

Техникабытын эһин кредитэ суох бэйэбит огорбут үппүтүнэн булуһубут.

Кыһынын хранилищебытыгар үлээлэхпит. Гаражпыт, булууспутун уонна заправканыр пууммутун ситэринэргэ үлээлэхпит. Үлэ баһаам, биридэн бирид үлэ кэлэн иһэр.

Е. СИВЦЕВА.

Кооперация көдүүһэ

М. К. Аммосов аатынан тыа хаһаайыстыбатын потребительской кооператива (председатель Д. С. Павлов) 43 баанынай хаһаайыстыбатын түмэр, үлээлэрин сүүрүнүүр. Кооператив барыта 160 үлэиттээх, ол иһингэр 64 пенсионердар. Билигин туругунан 893 ынах сүөһүлээх, ол иһингэр ынар ынаба 281, сылгыта 268, о.и. биэтэ 150, 455 га баанына сирдээх, 1228 гектар ходоһалаах.

1992 сылтан сабалаан хаһаайыстыба тэрээһин араас формаларын: коллективной предприятие, ассоциация, кооперативнай хаһаайыстыба дьэн ааттанан үлээлэн кээлэ. Быйылгыттан сагалы усулуобуйага, билигин ирдээлгэ сөп түбэһиннэрэн, потребительской кооператив, кооперациялаһы (кыттыһан, күһү түмэн үлээлэһин) форматын талан ылла.

Ол курдук бөдөн баанынай хаһаайыстыбалара идэтиллэр. Холобур, агроном үөрэхтээх, үлэһэ опыттаах П. Г. Ноговицын баһылыктаах «Үүнүү» баанынай хаһаайыстыбата бурдук, хаппыста үүннэриитинэн дьарыктанар. Сыллата туруктаах үүнүүнү ылары ситиһэр. Быйыл олус ардахтаах, айылба мэйһидээх күһү буолбутун үрдүнэн валовойунан туорактаах культураны 111 тонна үүнүүнү, гектартан ортотунан 6 центри ылла. Маныаха инженер-механик үөрэхтээх Н. В. Игнатев комбайнерынан, кини көмөлөһөөчүтүнэн опыттаах механикатор В. И. Левин, сизмэ таһытыгар тракториһынан Ю. В. Иванов бары сабылларын ууран туран үлээтилэр. Баанынаны харылаһынгар үлэ, тыыл ветераннара Д. Ф. Марков, Н. П. Докторов үүнээһини сүөһүгэ сиппэтилэр. Хаппыстаны 7 гектарга ыһан, 110 тоннаны ыһыга П. А. Ноговицына, Р. А. Винокурова, Г. Ф. Алексеев, В. Т. Дьячковскай идэтиһэн үлээлээбиттэрэ хаһы да сыла.

«Үүнүү» хаһаайыстыба быйыл миэлигэ тутуутун сабалаата. Оборудованиета ситтэһин, эһиилгиттэн үлэлиир кыахтаах. «Үүнүүлэр» өссө пилораманы үлээлэн, анардас быйыл 103 мөл. солк. сууммалаах пилородууксуяны онордулар. Ол иһинтэн М. К. Аммосов үбүлүүһүнэй ыһаар 77 мөл. солк., М. К. Аммосов сага музейин тутуутугар 26 мөл. солк. сууммалаах пилораториһааһы бэлэмнэн биэрдилэр. Итин таһынан эһииликкэ элбэх хаһынай дьэи туттааччыларга мас хайытардылар.

«Түмсүү» производственной кооператив (салайааччы Г. И. Корякин) ынах сүөһү иһэн, үүт, эт онгоһуутугар уонна хортуппуй, хаппыста үүннэриитигэр идэтийдэ. Г. И. Корякин өр сылларга биридэһириһин, звеньеовойун үлээлээбит опыттаах. Киниэхэ сүүрү көмөлөһөөчүлэриһэн өр сылларга сүөһү үлэтигэр баай опыттаах Г. А. Дьяконов, Үлэ Албан аата орденнаах хортуппуй үүннэрээчи В. В. Слепцов, уһун сылларга үлээлээбит механикатордар Д. Д. Корякин, С. С. Павлов, А. И. Кривогириһин, Е. А. Попов буолаллар.

Кооператив 15 гектарга хортуппуйу олоддон, 162 тонна үүнүүнү, гектартан ортотунан 108 центнер иккис килиэби хостоото. 3 гектартан 34 тонна хаппыстаны быста. Маныаха Д. Д. Корякин, С. С. Павлов баһылаан-көһүлээн үлээлээтилэр. Хаппыста М. М. Корякина, Н. Н. Ноговицына, А. Е. Федорова идэтийдилэр.

Быйыл кооператив валовойунан 260 тонна үүтү уһан, 189 тоннатын государствено туттарда. Ианыксыттар Н. Н. Рожина, И. И. Ощепков, А. П. Пестерева, В. П. Данилова уо.д.а. үтө суобастаах үлээлэри бэлитиһир тобоостоох. Ынаһы буоһатыга осеменатор У. Ф. Ядрихинская хаһы да сылын үлэлиир.

Кооператив көмөтө хаһаайыстыбатын биридэһириһир-зоотехник Т. М. Охлопков дьаһайар, 54 ынах сүөһүтүн «Түмсүү» кооператив Быйан сайылыгар биридэ сайылатта.

Быйыл саҕаны олоһо киллэрини быһытынан үүт бордукусуятын сыанага туруорар, баттар иһинтэн уонна ырынак усулуобуйатыгар сөп түбэһиннэрэн, үүт сыаһын аһан үлээлэттилер. Сага технологияга олобуран, үүт пакеттаан, сүөгэйи стакачиктарга кутан, куорат маһаһыннарыгар туттарыны тэрийдилэр. Тыа хаһаайыстыбатын министростын көмөтүнэн анал морозильниктаах массынаны атылаһан тастардылар. Суоппар М. Н. Уваров, үүт сыаһын сибидиссэй И. Г. Ядрихинская үтөлэр-өҥөлөрө улахан.

УлуусПО пекарнята эһиилгиттэн килиэбинэн кыһаһа хааччыйбат. Ол иһин кооператив салалтата мини-пекарняны үлээлээтэ иккис сылыгар барда. Бу эмиэ сайынны окко, күһүнгү хомуур кэмигэр үлэиттэри килиэбинэн хааччыйыга абыралаах дьыла. Пекардарынан кэргэниһи Светлана, Александр Алексеевтар үлэлилдэр.

Быйыл хортуппуй эргэ бадыбаала суулан, хортуппуй харайарга ыраахаттар үскээбиттэрэ. Онуоха «Баһык» (И. И. Прокопьев), «Лууку» (Д. И. Корякин), «Түмсүү» (Г. И. Корякин) баанынай хаһаайыстыбалара күүстэрин холбоон, кылгас кэм иһингэр бадыбаалы огорон, хортуппуйу уурдулар.

Кооператив сүүрү күһү — автопарк. Уһундук үлээлээбит опыттаах суоппардар Е. Е. Аммосов, Н. Д. Семенов, Г. С. Павлов, В. Ю. Николаев быһаарар оруоллаахтар. Легковойга Р. П. Куличкин энкилэ суох үлэлиир.

Быйыл кооператив үрдүнэн 1020 тонна оту оттоон, ынах сүөһү, сылгы сыла таһар кыаһын тэрийдилэр. Сылгыны иһингэ Е. А. Охлопков хаһаайыстыбата идэтийдэ.

Сайынны кэмгэ уу суолугар отчуттары таһыга СПЖ-80 паром улахан туһалаах. Капитанынан И. М. Терютин, моториһынан В. И. Абашев үлэлилдэр. Кинилэр өссө Арбын, Көбөкөн, Модут эһииликтэригэр отчуттар техникаларын, таһаастарын көмө бэрээдэгинэн таһан абырыллар.

Кооператив кини аппаратыгар 11 киһи үлэлиир. Өр сылларга үлээлээбит аһар-суоттуур опыттаах В. Н. Аммосова, У. И. Куличкина, А. Г. Барашкова, А. И. Попова, П. Ю. Иванов иниикити өтө көрөллөр. Кооператив маһаһынаах.

М. К. Аммосов аатынан потребительской кооператив үлэ сага ньымаларын, технологияларын көрдөөн, олоһо киллэрэн, хаһаайыстыбаны туруктаах огорууга, сайыннарыыга коллектив күһүн түмэр.

Николай СИВЦЕВ, хаһыат анал. корр. Хатырык.

Ыанныксытынан 30 сыл

(Ийэм сырдык кэриһингэр)

Бийиги ийэбит Наталия Николаевна Ноговицына 1918 сыллаахха алтыныыга Искрада Тирбэх сиригэр-уотугар, дыдааны ыал кэргэнигэ төрөөбүтэ. Ийэтэ эрдэ өлөн, олох ыардарын этиһэн-хаанынан оһо саһыттан билбэтэ. Оскуолаба сыл эрэ аҕаара үөрэммитэ.

Сэрин ыар сылларыгар Искраттан үлэни кыһаар эрдөн бары сэрингэ барбыттарыгар от-мас тизийингитер сылдыбыт. Сарсыардаттан киһиэхэ хойукка диэри хараһаттан хараһаны ыспаран, кыһыны аам-даам тымныыга («Оо, оччолорго тымныы да этэ, ойуур иһэ тымныытан чункунас буолар») сүүрбэлэриттэн эрэ тахсыбыт саастаах кыргыттар собохтоуу, хардары-таары солбуһсан, Матрена Трофимовна Барамыгиналынан (билигин суох) Тирбэх сириттэн тизий Күрэн Акка кэлэ-бара отучча биэрэстэ иккили көлөнөн — оһустаах атынан от тизийээчинэн сылдыбыттар. Оччолорго от кэбинитэ олус үрдүк, чин бөбө.

Маннай отугар тизийэн, кыһаан үөһэ тахсыбакка, эрдэммит. Онтон «эрдээх этигэс, муннаах булугас» динилэрини, уһун маһы булан, маһын аҕаар төбөтүн от күрүөтүгэр, иккис уһугун окко аһыан, онно саһаанан баран, тордуобунан тардыһан, отун үрдүгэр дьэ таһан, хаарын түһэрэр. От түһэ бу чингин, нэһилэ тор-

дуохтаан түһэрэр, тизийэр биэр тын былдыһаһа. Аны таһаас-сап мөлтөвө, ордуку иһитэ үлэһири ыксатара. Иһитин иһирээри отун күрүөтүгэр өбүс да оһуу буолаахтыра үһү. Аара тоҥон иһэн аҕабыт маннайгы кэргэнинэн Саасалыын олоддор сирдэригэр тизийэн арыый да тын ылаар, иттэрэ.

Ол Сааса олус үтүө санаалаах дьахтар эбитэ үһү, иһин чэй кута оһсон, лэппискэтиһэн ситээн ытыра үһү. «Баһар онтон да бачча-бачча тизийэх тыһынаах ортум иһи» дьэхтирэ. Оччолорго сут дьыл дьон бөбө ачык-таан өлбүтэ. Киһиэхэ күүстээх үлэ кэнниттэн ууга бурдуганан убаһас хааһы сыһэбэт.

На огорон сииллэрэ үһү. Кэлин кэргэн таһсан, бийигини төрөтөн, орто дойдуга төрүүбүттэн саамай дьоло бийиги киниэхэ оһолоор буоларбыт. Аҕабыт эрдэ өлөн, 36 саһыттан оһодоо дьахтар оччотооһу олоһун соспунан барахтаатаҕа. Олоһун ыксаабыт түгэниригэр ийэм эрдээх этэрэ: «Оһолорум эһиги эрэ баар буолангыт эһиги тускутугар олоддубун» дьэн. Барыта аһыс оһону төрөппүтүттэн төрдүмүтүн эрэ тутан хаалбыта. Оччотооһу олоһо кытаанаах, уопуска, өрөбүл дьэн тылы да билбэт буолуохтаахтара. Биридэһи бэйэбин бэс ыһаар төрөппүт буолан, бугуллаах от аһыгар сытыаран, сир элбэхтик бир-

дахха ситиллибит үһүбүн. Дьөбөйөн маарыланан сабан көрөлөрө үһү да, тыал эһин көмөтүнэн ол үөннэрин бысы-арыт була сырытахтаара.

Ийэбит эрдээх ол күүстээх үлэ быһыгар бийигини мүччү-хаччы улаатыннараран, Искраттан оскуолаба, интернакка атаарарыгар кисти-саба хараһы уугун сотторун куруук көрөр буоларым уонна бэйэм кытта ким да көрбөтүгэр ийэбин аһынан ытырым.

Ити ғынан баран оччотооһу олох боростуой үлэит дьөно бэйэ бэйэлэрин өйөн-сүүлэрэ, өйдөһүүлэрэ олус улахан бийиги кэлин обурдуга да буолан баран көрөр-бүт. Кыһын буоллун, сайын сайылыкка буоллун биридэһи кырата үс-түөрт ыал дьукаах буолан олороохтуулара. Ийэбит оһодоо киһи оччолорго дьон өйөбүлэ суох кыһаан олоһу суоба эбитэ буолдо. Киниэхэ элбэхтик көмөлөспүт, өйдөспүт дьонунан бийиги билэрбитин уонна ийэм куруук кинилэр үтө сыһыаннарын өйдүүрүнэн, ахтарынан эдьийди-бараатты Евдокия Даниловна, Андрей Данилович Парниковтар (билигин суохтар) Андрей Данилович кэргэнинэн Мария Даниловна Мокрошуповалыын (Хамаһаттаа олоддор). Матрена уонна Гаврил Терентьевтар (хомойуох иһин аҕаларын аатын билбэппит). Иккиэн билигин суохтар. Кэ-

лин бу Аппааныга көһөн кирибипит дьэноэ Савва Николаевич Коряков (билигин суох) кэргэнинэн Марфа Иннокентьевна Готовцевалыын (Аппааныга олоддор).

Ийэбит анардас ыанныксытынан отут сыл үлээлээбитэ. Пенсияга таһсан баран, сүбай көрүүтүгэр, атын быстах совхоз үлэтигэр хойуукка диэри сылдыбыта. Ыанныксыттыр сылларыгар куруук үчүгэй көрдөрүү-лээхтэр кэксэлэригэр сылдыра, медаллардаах, наһарадалардаах этэ, хаартыска олохтоох музейга ыһана сылдыбыта. Кини быһытынан олус эйбээс, холку, көнө, үгүһү-элбэһи кыһаан ыспаран-хопсорон кэлсээбэт сэмэй киһи этэ.

Бийигини кыра эрдэхпиттэн үлэһэ бэйэтин холобурунан ырахантан толлубат ғына, дьону-сэргэни убаастыырга үөрэллээтэ. Хара ыалдыан охтуор диэри сизнэрин көрөн бадыыстанан таһсара, сир сизн таһала дьэни билээхтээтэрэ. Ыларытын быһыгар этэн турар: «Мин өлөхкүмү, ытаһааххыты, кини барыта өлөр» дьэн. Ити бийигини кини мунура суох таһырыттан, аһынарыттан харыстаан, элпит тыла буолуохтаах. Ийэбит, эбээбит сырдык кэриһэ бийиэхэ, кини оһолоругар, сизнэригэр үйэлэргэ хаалыаҕа.

Кыһа Елена НИКОЛАЕВА, ветврач.

Үөрэн - көтөн үөрэн!

(инийн 1 стр. көр)

Һыгар бэһис кылаас үөрэнэччилэринэн, наарка собуруу кытыгыгар мастары олотторбуттара. Браас күн чөбдик, сайа охсор салгына умнуллубаттыг өйбүтүгэрсанаабытыгар инмит эбит. Ити сыл умайбыт оскуола тас аанын утары кылааска үөрэмпитт. Кылааспытыгар Василий Жирков (бокуоньук), Элэй Сивцев (Аппааны), Василий Иванов (рентгенолок), Иннокентий Новгородов (врач) о.д. баалара. Нуучча кинитэ М. И. Макаров оскуола директора этэ. Математика сэрин кытыгылааба, орденнаах, өрүү биір кинитэи кэтэр Г. В. Федоров, биология И. Г. Березкин, география Н. А. Нифонтов, физикада төһө да 70 сааһын туолуур билигин даваны сууруунан сылдыр В. Н. Софронеев, физкультура С. Г. Кириллин үөрөптүтэр.

Билэрдии Нам I №-дээх оскуолатын директорун солбуйаачы В. Р. Кутуковы кытта кэпсэттим.

— 1961 сыллааха онус «в» кылааһы 13 буолан бүтэрбиппит. Кылааспыт салайааччыта В. И. Васильев математикада үөрэтэрэ. Ити сыл онуу бүтэрбиттэртэн Борис Яныгин, Евдокия Скрыбкина (Федорова), Нелли Петровская, Нелли Вострикова наука кандидаттарынан буолбуттара.

Сааланы толору кийи кэлбит. Сыана кэтээр «125» суруллубут. Муостага сибэки дьөрбөлөрө, ойбосторугар өгнөөх былаахтар, уга энэргэ трибуна, ханаска — остуоллар уонна олоппостор кэккэлээбиттэр. Онно үөрэх министрствотын, улуус дьаалтатын үлэһиттэрэ, ыалдьыттар тахсаллар.

Юбилейга аналлаах киниэ-

ни Николай Жирков, Ульяна Иванова аһаллар. Оскуола 1954 сыллаах выпускнига Георгий Кривошапкин тохус кылааска үөрэнэ сылдьан «Колхоз сирдытэ» хаһыакка таһаартарбыт «Учуу-талга» хоһоонун Николай Жирков аабытынан бизчэр сабаланна.

Үөрүүлэх киниэ кытыгылаахтары улуус дьаалтатын Баһылыга А. Н. Ядреев эбэрдэлээтэ. Кини улууска үөрэхтээһин уонна Нам орто оскуолатын төрүттэммиттэрэ 125 сылын бэлэи түгэнэрин кэпсэтэ. Оскуолада үөрэммит Государственной, общественной деятеллэр М. К. Аммосов, И. Е. Винокуров ааттарынан улуус олохтоохторо кини тутталларын, Максим Аммосовы үөрөптүт Дупсунтэн төрүттэх учуутал П. А. Ушницкий аата умнуллубатын бэлиттээтэ.

Оскуолада учууталлар И. Н. Прядезников, И. Н. Колмогоров, Г. И. Эверстов үлэ-лээбиттэр. Филологической наука доктора Л. Н. Харитонов, композитор И. П. Винокуров, поэттар И. Д. Винокуров — Чабылдан, Е. С. Сивцев — Таллан Бурэ, Н. М. Рыкунов, Саха АССР үөрэх министрэ З. П. Саввин, художник Е. М. Шапошников үөрэммиттэр.

Выпускниктартан 30-тан тахса наука доктордара, кандидаттара үүмүттэр. Кинилэр ортолоругар Ф. И. Ядрихинская — химической наука доктора, Д. М. Сивцев — физико-математической наука доктора, Л. В. Авксентьева — тыа хаһаайыстыбатын наукатын доктор, П. А. Лазарев — биологической наука кандидата, И. И. Суздалов — физико-математической наука кандидата, О. А. Мельничук (Кеенофонтова) — филологической наука кандидата о.д. ааттанылар.

1997 үөрэх сылыгар «Сыл бастыг оскуолаты» РФ конкурсугар Хамабатта саха-французскай, I Хомуस्ताах орто оскуола, Хатырыктаагы оҕо-сада кыайылааһынан тахсыбыттар. 1996 сыллааха оскуоланы бүтэрбиттэртэн — 135, 1997 с. — 138 оҕо үрдүк үөрэххэ киирбиттэр.

Кэлин алта сылга улуус оскуолаларыгар национальнай концепция, ону тэнэ төрүт культура, Уруг Уолан, предметтэр киллэриллибиттэр. Быйылгыттан юбилей-даах оскуола политтехникай хайысхаланан, оҕолор 12 сыл үөрэнэллэр. Кинилэр алта араас идэлэр төрүттэрин баһылыллар. Итилэр тустарынан дакылаакка этилиннэ.

Үөрүүлэх киниэбэ М. П. Федоров, үөрэх министрин бастагы солбуйаачы, Н. Г. Дьячковская үөрэх улуустаагы управленийтин начальнига, В. И. Сидорова, тас сыһыаннаһылар Министрстволарын представителэ, И. И. Бочкарев, тыа хаһаайыстыбатын академиятын проректора, М. Г. Кололозникова, Дьокуускай куорат үөрэхтиг управленийтин начальнига, Н. И. Румянцев, «Колми» дьобус төриэтэ салайааччыта, И. Ю. Артамонов, СР Государственной Мунһабын (Ил Түмэн) кылаабынай специалиһа, Д. П. Корякин, Нам селотун дьаалтатын баһылыга, Н. С. Сивцева, үөрэх министрствотын управленийтин начальнига, В. Н. Софронеев, «Саха—Америка» техникескэй колледж преподавателэ о.д. а. барыта 20 кийи эбэрдэлэтилэр, эбэрдэ аадырстары, бэлэхтэри туттардылар.

Бу дьоро киниэ билиилэрин-көрүүлэрин, дьобурдарын кэлэр кескилбитин иитигэ-үөрэгитэ анаабыт норуот

книингэр кэлин. Ону таһынан I ыйдаах ЭВМ оператордарын курска баһалаахтары ылабыт.

Ликвидируется ИЧП «Универсал». Просим произвести взаиморасчеты в течении 10 дней со дня опубликования объявления.

Суһаллык үчүгэй туруктаах ВАЗ-21063 массына атылланар. Билсипэр телефонугут: 22-7-15.

Продается УАЗ-31512 1994 г. выпуска в отличном состоянии. Гарантируем бесплатный ремонт в течении года. Телефоны: 26-26-1, 26-3-69.

Продается автомашинна ГАЗ-3307 1993 г. выпуска. Позвонить по телефону 22-2-93.

Үчүгэй туруктаах УАЗ-3962 (санитарка) 1995 сыллааха онгоһуллубут 35 тыһ. барбыт массына «Белорусь» тракторга атаһабыт. Билэр телефон 22-6-77.

Больничный лист серии АИС № 5757088, выданный I Хомуस्ताахской уч. больницей 14.VIII — 29.VIII Охлопкову Егору Афанасьевичу в связи с утрей считать недействительным.

Утеранный диплом, выданный 5 июля 1991 г. художественно-графическим факультетом Хабаровского пединститута на имя Алексеевой Луизы Семеновны считать недействительным.

Никоной Сергей Васильевич аатыгар бэриллибит 546107 №-дээх водительскай удостовереение, 1.08.86 чыһылаба бэриллибит 401530 №-дээх предпринимательскай талон, 14 серия АН 1674669 №-дээх регистрация туһунан свидетельство сүппүттэрини дьингэ суобунан аабылаллар.

Слещов Петр Кустурович аатыгар бэриллибит водительскай даһабырыанна АВУ 572804 №-дээх Якутскай к. ГАИ-нан 1990 с. тохсунуу 18 күнүгэр бэриллибит, ГАЗ-2410 массынаба 14 АК 674499 №-дээх техталон, Намнаагы ИДЛО 1980 с. муус устар 15 күнүгэр бэриллибит ПИ-СН 539048 №-дээх паспорт сүппүтүнэн дьингэ суобунан аабылаллар.

үөрэҥириитин үлэһиттэрин бастыгнардыгар махта тыллара этилиннилэр, наһарадалар туттарылынылар.

«СР үөрэхтиг туһуна» знактарынан Гуляев Ф. Д., Партизан орто оскуолатын директора, Кугданава Р. М., Бөтүг орто оскуолатын учуутала, Романова М. П., Нам I №-дээх оскуолатын куруһуогун салайааччыта, Егоров В. Е., Нам маннайгы сүһөх оскуолатын директора о.д. а., үөрэх Министрствотын Бочуотунай грамоталарынан Павлова Л. С., Нам I №-дээх орто оскуолатын учуутала, Кириллина С. В., гимназия завуһа, Старостина Я. Е., Хатырык орто оскуолатын завуһа о.д. а. наһарадаланылар.

Нам I №-дээх орто оскуолатын ветеран учууталларыгар Е. Н. Габышева, У. А. Сивцева «Улуус бочуоттаах гражданина», М. А. Петрова «Нам селотун бочуоттаах гражданина» ааттар иҥэрилиннилэр. Учууталлар Рыкунова Е. И., Ядрихинская А. Г. (Нам I №-дээх) улуус дьаалтатын Бочуотунай грамотатынан бэлиэтэннилэр.

Үгүс учууталлар үөрэх улуустаагы управленийтин, үөрэх үлэһиттэрин профсоюзун улуустаагы уонна республикатаагы комитеттарын грамоталарын ылылар.

Россия народной артиһа Семен Оконешников, мелодистка Феврония Третьякова, «Мичээр» оҕо үнүкүүтүн народной коллектива, оҕо музыкальнай оскуолатын, түөлбөтин итиллээччилэрэ, Зинаида Панохова салайааччылаах НПУ «Сардаана» мода театра бизчэр кытыгылаахтары эбэрдэлээтилэр. Колесов Ньургун (II кыл.), Корякина Ааня (I «г» кыл.) бырааһыннык киниэтин чоранын чугдаартылар. Юбилей үөрүүдэх чааһа «Умнуллубат онус кылаас» ырынан түмүктэннэ.

В. СЫРОМЯТНИКОВ.

I Хомуस्ताах орто оскуолатын коллектива оскуола учууталлара Тарская Реворий Егоровичка, Гоголева Елена Егоровнаба, Тарская Валерия Иннокентьевнаба, улуус мунһабын депутата Тарская Петр Егоровичка таптыр бырааттара

ГРИГОРЬЕВ
Афанасий Афанасьевич хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириг кутурбаннарын тиэрдэллэр.

«Үүнэр» КП коллектива
ГРИГОРЬЕВ
Афанасий Афанасьевич соһумардык өлбүтүгэр аймахтарыгар дириг кутурбаннарын тиэрдэллэр.

Биригэ үөрэммит табаарыспыт, доборбут
ГРИГОРЬЕВ
Афанасий Афанасьевич эдэр сааһыгар хомолтолоохтук өлбүтүнэн биригэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаннарын тиэрдэллэр.

Модут нэһилиэгин дьаалтата, ветераннарын совета, «Модут» ГУП дирекцията уонна профкома үлэ, тыл ветерана, Улэ Кыһыл Знамята орден кавалера
ГУЛЯЕВ

Киров Данилович уһун ыарахан ырыыттан өлбүтүнэн дьинэ кэргэттэригэр, бары аймахтарыгар, чугас дьонугар дириг кутурбаннарын тиэрдэллэр.

Модут нэһилиэгэр өр кэмнэргэ үтүө суобастаахтык үлэһэбит, үлэ, тыл ветерана, I группалаах инбэлиит
ГУЛЯЕВ

Киров Данилович ыарахан ырыыттан биһиги кэккэбиттэн өлөн туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьоноругар дириг кутурбаннарын биллэрэллэр. Улуустаагы инбэлииттэр обществолара.

Модут дьааһыла-садын коллектива
ГУЛЯЕВ
Киров Данилович уһун ыарахан ырыыттан ыалдан өлбүтүнэн кини кийинигэр Гуляева Е. Н. уонна уолугар Гуляев Ю. К., сиэннэригэр дириг кутурбаннарын биллэрэллэр.

Убаастыыр күтөппүт
ГУЛЯЕВ
Киров Данилович уһун ыарахан ырыыттан өлбүтүнэн кини кэргэттэригэр дириг кутурбаннарын биллэрэллэр. II Хомуस्ताахтан, Намтан Захаровтар, Ушницкайдар.

Улуустаагы кини баһыһа администрацията, коллектива, профсоюзталь тэриэтэ Хатырык участкай баһыһатын коллектива баһыһа урукку үлэһитэ, үлэ ветерана Антонова Марина Васильевнаба тапталлаах кийинтэ
АНТОНОВА
Ульяна Николаевна уһун ыарахан ырыыттан өлбүтүнэн дириг кутурбаннарын тиэрдэллэр.

Аптека коллектива бэйэтин үлэһитигэр I Хомуस्ताах аптекатын собиэдисейнгер Сивцева Светлана Николаевна таптыр эдиинэ
СИВЦЕВА
Дария Николаевна соһумардык өлбүтүнэн дириг кутурбаннарын чугас дьонугар, аймахтарыгар тиэрдэбит.

Биригэ үөрэммит дьүөгэбит ЯГСХА высшай математикада кафедра сэбиэдиссэйэ
СИВЦЕВА

Дария Николаевна эдэр сааһыгар соһумардык өлбүтүгэр ийэтигэр Сивцева Елизавета Васильевнаба, абатыгар Сивцев Николай Ивановичка, биригэ төрөөбүттэригэр дириг кутурбаннарын тиэрдэбит. И. Докторов, В. Охлопкова, Е. Соловьева, Н. Баишева, М. Андреева, Е. Азарова, А. Петров.

Ветераннар улуустаагы сэбиэттэрэ, Хатырык нэһилиэгэр олохтоох ветераннар сэбиэттэрин председателэ Сивцев Николай Ивановичка уонна Герой ийэ Сивцева Елизавета Васильевнаба таптыр кыыстара
СИВЦЕВА
Дария Николаевна

Дьокуускай куоракка эмискэ ыалдан өлбүтүнэн дириг кутурбаннарын тиэрдэр.

Ытыктабыллаах саһаспытыгар Елизавета Васильевнаба, таайытыгар Николай Ивановичка уонна бары чугас аймахтарыгар тапталлаах кыыстара Тыа хаһаайыстыбатын Академиятын преподавателэ
СИВЦЕВА
Дария Николаевна

эмискэ ыалдан өлбүтүгэр дириг кутурбаннарын тиэрдэбит. Балтыгыт Варвара Ивановна, Игнатьевтар, Пестряковтар, Софроновтар.

Герой ийэ Сивцева Елизавета Васильевнаба, нэһилиэк ветераннарын сэбиэтин председателэ Сивцев Николай Ивановичка таптыр кыыстара
СИВЦЕВА
Дария Николаевна

эдэр сааһыгар эмискэ ыалдан өлбүтүнэн Хатырык нэһилиэгин дьаалтата уонна обществениоһа дириг кутурбаннарын тиэрдэллэр.

Герой ийэ Елизавета Васильевна, улуус бочуоттаах гражданина Николай Иванович Сивцевтэргэ таптыр кыыстара
СИВЦЕВА
Дария Николаевна

эмискэ ыалдан өлбүтүнэн дириг кутурбаннарын тиэрдэбит. Хамабаттааттан Кобяковтар, Игнатьевтар, Тубэтэн Дьяконовтар.

Үөдэй нэһилиэгин дьаалтата ССРС спордуһ маастара, көгүл тусууга Союз 1980-с сыллардаагы сборнай хамаандатын чидиэнэ, Союз призера, аан дойдутаагы элбэх турнирдар кыайылаахтара
ЗЫРЯНОВ

Иннокентий Николаевич ыарахан ырыыттан өлбүтүгэр бокуоньук кэргэнигэр, оҕолоругар, ийэтигэр, биригэ төрөөбүттэригэр дириг кутурбаннарын тиэрдэр.

Биригэ үөрэммит доборбут
ЗЫРЯНОВ
Иннокентий Николаевич Чурапчы улууһугар ыарахан ырыыттан өлбүтүгэр кэргэнигэр, оҕолоругар, ийэтигэр, биригэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаннарын биллэрэллэр. Биригэ үөрэммит добороторо.

ИҢИРЭХ ТЫЛЛАР

Учууталлар учууталларын, улуус үөрэҥириитин биригэ кырдыаһаһын Гликерия Егоровна ЗАРОВНЯЕВАНЫ 80 сааһын томтоочу туолбут өрөгөйдөөх юбилейин истингик эбэрдэлиибит!

Баһарабыт чэгиз-чөбдик доруобуйаны, дьолу-соргуну, сүһөх үрдүгэр сылдан сүүс сааскын көрсөргөр! Оҕолорун-сиэннэрин өрүү өрдэ турдуһнар, Уругу үргүйбөтүн, санаан саппабырбатын, биһиги Эйиһигин умнубаппыт.

1956 сыллааха Хатын Арыс начальнай оскуолатын нулевой кылааһыгар ситэн киллэрбит уоллартыгар, кыргыттарыгар.

Правление, профком и совет ветеранов Намского УдусПО глубоко уважаемую Антонину Ивановну ИВАНОВУ — ветерана труда и тыла, отличника постребкооперации, горячо поздравляют с 70-летием и 40-летием установления супружеской связи с любимым мужем и желают крепкого здоровья, долголетия, счастливой супружеской жизни.

Реклама • Биллэриилэр • Реклама

Хотите, чтобы Вас узнавали на улице, просили автограф, дарили цветы? Нет проблем! Тогда приходите и примите участие в представлении творческой молодежи «Новые имена» в рамках «Недели молодежи», которое состоится 23 ноября в 17.00 в кинотеатре «Сардаана». Для этого от Вас требуется 3—4-минутное мини-выступление в номинациях: мелодист, исполнитель, поэт, модельер, топ-модель, художник, журналист, танцевальная пара, парикмахер, консультант по красоте. Также все желающие могут принять участие в экспромт-концерте под фонограммы студии «Хатыгчаан».

Справки по тел.: 21-700, 21-640, 21-395.

«Эрэл» Намнаагы үөрэтэр-производственной комбинат үлэтэ суохтары газовой оборудование слесарин бөлөмниир 3 ыйдаах курска сурутууну салгыны ыттар. Үөрэнэһи баһалаахтар үлэ уонна дьарыктаах буолуу

Редактор В. Г. КАСЬЯНОВ.

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — 21496, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21640, бухгалтерия — 21141. «Нам» телерадиостудия — 21632.

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэһитин, дьинэбит аадырыһын чуолкай ыйыг. Автор этэрэ мэлдьи хаһыат санаатынын биригэ буолуохтаах дьин буолбат.

«Энсийэли» — Нам улуунун хаһыата; 678040, Саха Республиката, Нам с. Октябрьскай уул., 1. Учредителлэр: Нам улуунун дьаалтата, «Саха-полиграфиздат» национальнай компания.

С. Р. бэчээт уонна маасабай информация көгүлүн көмүскүүр региональнай инспекциянан регистрацияламмыт № Я 0095.

Нам улуунун типографията: 678040, Нам с. Ленскэй уул. 85. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэч. лисс. Нэдиэлэбэ үстэ тахсар. Индексэ 54880. Тираһа 1567. Бэчээттэннэ 19.11.97 с. Сахааһын №-рэ 127